

Xenophorus captivus (HUBBS, 1924)

door Kees de Jong

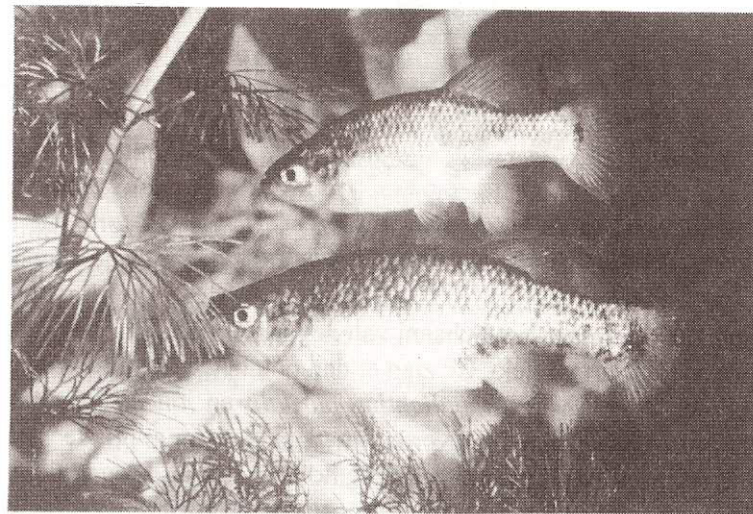
Sommige vissen ken je al jarenlang van afbeeldingen uit allerlei boeken voordat je ze levend ziet. Een dergelijke soort was voor mij *Xenophorus captivus*. Een foto van deze Mexicaanse hooglandkarper staat op de omslag van het boek van MEYER, FOERSTER en WISCHNATH over levendbarende aquariumvissen. Ook in andere boeken over deze vissen staat bijna altijd een afbeelding van de soort. Ze is aantrekkelijk gekleurd en wordt als vredelievend beschreven. *X. captivus* laat niet alleen andere aquariumbewoners, maar ook de net geboren jongen met rust. Daarnaast is ze eenvoudig te kweken. Het lijkt dus een ideale vis om te houden. Toch schijnen er niet veel mensen te zijn die *X. captivus* verzorgen. Op internationale bijeenkomsten van liefhebbers van levendbarende aquariumvissen ben ik de soort jarenlang nooit tegen gekomen.

In september 1993 hield de Duitse vereniging op het gebied van levendbarende aquariumvissen, de DGLZ, een bijeenkomst in Cadenberge. Op deze bijeenkomst vroeg ik een aantal Schotse liefhebbers of zij *X. captivus* hadden. Ze hadden een paartje van deze soort bij zich en dit kon ik van hun krijgen. De vissen die ik kreeg waren allebei ongeveer 6 centimeter groot en het vrouwtje onderscheidde zich door een forsere lichaamsbouw van het mannetje. Het tweetal was in een goede conditie en overleefde dan ook zonder problemen de reis naar Nederland.

X. captivus is afkomstig uit Mexico en komt hier op in drie gebieden voor. Afhankelijk van hun oorspronkelijke herkomst verschillen de exemplaren van deze soort enigszins van elkaar. In 1937 hebben HUBBS & TURNER ze als drie zelfstandige soorten beschreven. Een revisie van FITZSIMONS in 1979 verklaarde de twee andere types tot geografische variaties van *X. captivus*. De stamvorm *X. captivus* leeft in de bovenstroom van de Rio Panuco in de buurt van Jesus Maria, San Luis Potosi, Mexico. Het type *X. erro* komt voor in de Rio

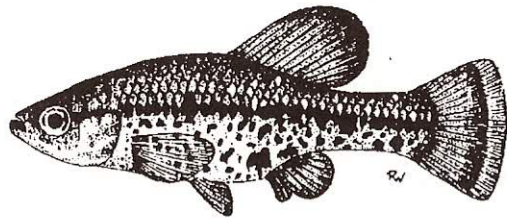
Santa Maria, San Luis Potosi. Het derde en laatste type, *X. exsul* is afkomstig uit de Aqua des Medio, tussen Venado en Montezuma.

In de literatuur staat dat *X. captivus* een ruim aquarium nodig heeft. Dit kon ik de vissen niet meteen bieden, ze kwamen in een bakje van 40x30x30 cm terecht. Eenmaal in een aquarium ondergebracht, had ik de gelegenheid om de vissen beter te bekijken. De robuuste lichaamsvorm van de soort valt meteen op. De vrouwtjes zijn forser dan de mannetjes. Daarnaast onderscheidt het mannetje zich van het vrouwtje door het andropodium (= tot geslachtsorgaan gevormde aarsvin) en de grotere rugvin. De staartvin bezit een nauwelijks zichtbare gele rand aan het uiteinde. Zeker in vergelijking met *Chapalichthys pardalis* en *Ameca splendens* is deze band nauwelijks zichtbaar. Het lichaam is bruin van kleur. Naar de buikzijde toe wordt de kleur lichter. Op het lichaam liggen een groot aantal groenblauw- en goudiriserende schubben. Hieraan dankt de soort zijn Nederlands naam groene hooglandkarper. Wanneer de dieren op een licht bodem worden gehouden verdwijnen de kleuren bijna helemaal. Vooral wanneer er zonlicht in het aquarium valt, zien de vissen er fraai uit.

Xenophorus captivus, een fraaie en eenvoudig te houden Mexicaanse hooglandkarper. (foto J.C. Merino)

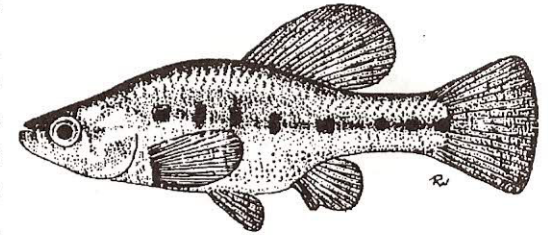
Het kleinere aquarium bleek de vissen goed te bevallen. Ze maakten meteen een uitermate vitale indruk. Het eerste wat me opviel was de enorme honger van het vrouwtje. Van elke soort voer werden door haar grote hoeveelheden gegeten. Naast veel diepgevroren muggelarven en artemia's, at ze ook graag droogvoer. Enkele weken later werd mij duidelijk dat het vrouwtje bevrucht was. Haar honger leek alleen maar toe te nemen en ik voerde haar dan ook zo goed en gevarieerd mogelijk. Aangezien de embryo's van *X. captivus* met behulp van de trophotaenia (= voedselstreng, die dezelfde functie als een navelstreng bij zoogdieren heeft) door het vrouwtje tijdens de zwangerschap worden gevoed, is de honger wel te verklaren. De grote hoeveelheid voedsel heeft natuurlijk tot gevolg dat het water snel vervuild. Het is dan ook noodzakelijk om regelmatig een deel van het water te verversen. Al het voedsel en de zich verder ontwikkelende embryo's zorgden er voor dat de slanke lichaamsvorm van het vrouwtje verdween. De vis werd een echt tonnetje. Twee maanden nadat ik de vissen had gekregen, zag ik dan ook de eerste

***Chapalichthys pardalis*, de jongen van deze soort zijn niet te onderscheiden van die van *X. captivus*.**

jongen tussen de planten zwemmen. Deze zijn vlak na de geboorte bijna twee centimeter groot. Mijn vrouwtje van een kleine acht centimeter wierp in één worp 28 jongen van dit formaat! De eerste twee dagen is de trophotaenia zichtbaar onderaan het lichaam van de jongen. Het lichaam van de jongen is zwart gevlekt. Ze zien er dan ook hetzelfde uit als de net geboren jongen van *Chapalichthys pardalis* en *Ameba splendens*. Na ruim twee maanden verdwijnt deze tekening bij de jonge mannetjes en maakt plaats voor de egale kleuring van de ouderdieren. Bij de vrouwtjes duurt het ongeveer twee maanden langer voordat de jeugd-tekening verdwijnt.

Vlak na de geboorte vluchten de jongen meteen in de aanwezig planten. De ouders maken zelfs in een klein aquarium geen jacht op de aanwezige jongen. Om de jongen tijdens de eerste maanden gericht te kunnen voeren is het wel beter om ze apart te houden. Hierbij viel het mij op dat de net geboren jongen snelle zwemmers zijn. Het vangen en overplaatsen naar een ander aquarium kostte dan ook enige tijd. De jongen eten een dag na de geboorte meteen alles wat eetbaar is. Vooral net uitgekomen artemia's en micro-aaltjes worden graag gegeten. Groenvoer is voor een goede groei onontbeerlijk. Om de jongen snel en goed op te laten groeien, is het noodzakelijk om regelmatig een deel van het water te verversen. De temperatuur van het water speelt geen grote rol. Een temperatuur tussen de 18 en 25°C is voldoende.

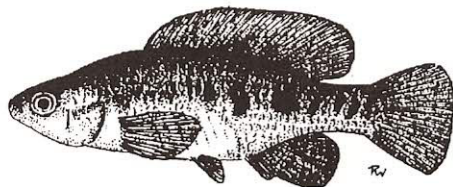

***Chapalichthys encaustus*, hoewel eenvoudig te houden en te kweken, komen we deze soort onder liefhebbers niet vaak tegen.**

Ongeveer acht weken na de bevruchting kan het vrouwtje opnieuw jongen werpen. Het geslachtsonderscheid is na een maand al zichtbaar. Een kleine inkeping in het achterste deel van de aarsvin geeft aan dat het andropodium zich heeft gevormd. Of de vissen op dat moment, met een grootte van 3 1/2 centimeter zich al voort kunnen planten, heb ik niet vast kunnen stellen. De vrouwtjes lijken me in ieder geval nog te klein.

Bij de levendbarende tandkarpers worden spermapakketjes in het lichaam opgeslagen. Eén bevruchting kan dan leiden tot 10 worpen. De Mexicaanse hooglandkarpers, en dus ook *X. captivus*, missen deze eigenschap. Het vrouwtje moet na elke worp opnieuw worden

bevrucht. De grootste seksuele activiteit is na een waterverversing waar te nemen. Het mannetje baltst voor het vrouwtje door af en toe zijn vinnen te spreiden en samen te knijpen. Tijdens de paring zwemmen de vissen vlak naast elkaar en draait het mannetje zijn andropodium tegen de geslachtsopening van het vrouwtje, waarna de bevruchting plaats kan vinden.

Hubbsina turneri, deze hooglandkarper staat ook op de lijst met bedreigde soorten levendbarenden.

Het ene paartje dat ik van de Schotten heb gekregen heeft al enkele malen jongen geworpen. Mijn ervaringen zijn overeenkomstig met wat er in de literatuur staat vermeld: *X. captivus* is een ideale aquariumvis. De soort wordt in het natuurlijke biotoop met uitsterven bedreigd en het is dan ook van het grootste belang dat de vis in het aquarium wordt gekweekt. De groene hooglandkarper komt voor op de lijst met bedreigde soortendie de internationale kweekorganisatie op het gebied van levendbarende aquariumvissen (ICLA) hanteert. Op deze lijst staan de soorten die in hun natuurlijke biotoop met uitsterven worden bedreigd of reeds zijn uitgestorven. Kwekers op de hele wereld proberen om in nauwe samenwerking de soort in het aquarium in stand te houden.

Literatuur

BAENSCH, HANS A. & R. RIEHL, Mergus Aquarien Atlas, Band 2, ISBN 3-8824-016-3

WISCHNATH, L., Atlas of livebearers of the world, t.f.h.

DAWES, J., Livebearing fishes, Blandford, ISBN 0-7137-2152-9

MEYER, M., L. WISCHNATH & W. FOERSTER, Lebendgebärende Zierfische, Mergus, ISBN 3-8824-006-6

POECILIA NIEUWS

11^e JAARGANG 1994

Nummer 4

juli/augustus

Inhoudsopgave

Micropoecilia in ere hersteld	
door PieterJan Mellegers	62
Loch Nessjes?	
door Rik de Vries	64
De soorten van het geslacht Poeciliopsis (slot)	
door Günter Daul	66
Vikingen in Nederland	
door Kim Pedersen	70
Bijeenkomst van Poecilia Scandinavia	
door Kees de Jong	72
Nieuwe soorten in Nederland	
door Kees de Jong	75
Guppennieuws	78
Verslag Aqua-Terra Dag in Maarn	
door Rob Henderix	80
Fisk i fare	80

POECILIA NIEUWS, het mededelingenblad van POECILIA NEDERLAND, verschijnt zes maal per jaar. Leden van POECILIA NEDERLAND ontvangen het blad na overmaking van de contributie van 40 gulden per jaar op gironummer 2758856 t.n.v. Penningmeester POECILIA NEDERLAND, Sittard. Overname van artikelen is, behalve voor de buitenlandse zusterverenigingen, alleen mogelijk na toestemming van de redactie.